

Status for 2021 for Statens Kontrolenhed for Arbejdsklausuler

Opsummering

Statens Kontrolenhed for Arbejdsklausuler (herefter Kontrolenheden) fører tilsyn med løn- og arbejdsvilkår på statslige arbejdspladser.

Kontrolenheden blev oprettet i juni måned 2020 i Folketinget, og opstartede sit arbejde med fuld personalebemanding 1. oktober 2020. 2021 er derfor første hele kalenderår, hvor Kontrolenheden har været i drift.

Kontrolenheden har i 2021 fundet begrundet mistanke om brud på arbejdsklausulen i 71 % af dokumentkontrollerne. Den høje procentsats kan tilskrives, at Kontrolenheden kontrollerer risikobaseret, og først indleder en dokumentkontrol efter et besøg, som har vist mulige problemer med arbejdsklausulen. Procentsatsen bør derfor ikke ses som et repræsentativt billede for statens kontrakter.

Kontrollerne i 2021 er sket på baggrund af 88 besøg på statsinstitutionerne tilhørende Kontrolenhedens portefølje.

Når Kontrolenheden har fundet begrundet mistanke om brud på arbejdsklausulen, afleveres en analyserapport til kontraktholderen, hvorefter kontraktholderen kan gå videre med sagen og få forbedret forholdene. I sagsforløbet tilbyder Kontrolenheden vejledning.

I 2021 har Kontrolenheden blandt andet haft fokus på arbejdspladser med en stor andel af udenlandsk arbejdskraft, lange leverandørkæder og arbejdspladser der ofte gør brug af ufaglærte medarbejdere.

Portefølje

Kontrolenheden er etableret ved aktstykke 185 - godkendt den 11. juni 2020 - og fører tilsyn med, at statens leverandører overholder arbejdsklausulen

- i kontrakter på bygge- og anlægsområdet inden for Transportministeriets ressort
- i kontrakter i forbindelse med den fællesstatslige facility management-løsning
- i kontrakter i Statens Indkøbsprogram, der er indgået af Økonomistyrelsen

Kontrolenheden er organisatorisk forankret i Vejdirektoratet, men agerer på vegne af de statsinstitutioner, der er kontraktpart i de ovennævnte kontrakter. Der er nedsat en følgegruppe med repræsentanter fra de fire styrelser. Følgegruppen drøfter blandt andet praktisk organisering og processer i samarbejdet mellem Kontrolenheden og statsinstitutionerne. Følgegruppen drøfter desuden den overordnede prioritering af Kontrolenhedens indsatsområder.

Kontrolenhedens indsatsområder

Kontrollen med overholdelsen af arbejdsklausuler, sker på baggrund af risikovurderinger. Derfor drøfter Kontrolenheden prioriteringen af indsatsområder med følgegruppen og hver enkelt af de fire styrelser med henblik på at identificere de områder, hvor der vurderes at være en særlig høj risiko for, at arbejdsklausulen ikke er overholdt. Indsatsområder udvælges bl.a. med udgangspunkt i et risikoskema¹, henvendelser og informationer fra styrelserne.

I 2021 havde Kontrolenheden primært fokus på følgende indsatsområder:

- Bygge- og anlægsprojekter – dette område blev udvalgt på baggrund af en risikovurdering, som viste, at området er kendetegnet ved lange underleverandørkæder, en stor andel af udenlandsk arbejdskraft og mange udstationerede medarbejdere
- Rengøring – dette område blev udvalgt på baggrund af en risikovurdering, som viste, at området er kendetegnet ved lave tilbudspriser, mange vikarer, ufaglærte og en stor andel af udenlandsk arbejdskraft
- Vagter – Kontrolenheden igangsatte dette område på baggrund af henvendelser fra både Økonomistyrelsen og eksterne parter. Området er kendetegnet ved, at der tidligere har været udfordringer med fortolkningerne af arbejdsklausulerne inden for Statens Indkøbsaftale

Kontroller 2021

Kontrolenheden foretager to typer kontroller: besøg og dokumentkontroller.

I 2021 er der samlet set gennemført 178 kontroller, heraf 88 besøg og 90 dokumentkontroller.²

Besøg

Et besøg er en screening af løn- og arbejdsvilkår, hvor der tales med medarbejdere samt ledelsen på arbejdspladsen. Formålet med besøget er at indsamle information om medarbejdernes løn- og arbejdsvilkår, der kan indgå i Kontrolenhedens risikovurdering, samt at afklare, om der skal foretages yderligere - f.eks. en dokumentkontrol. Der kan godt udføres flere besøg ved den samme kontrakt i tilfælde, hvor kontrakten løses flere forskellige steder eller Kontrolenheden vurderer, at der er behov for at indsamle yderligere information.³

Dokumentkontrol

En dokumentkontrol er en kontrol, der foretages ud fra den dokumentation, som Kontrolenheden indhenter fra leverandøren og evt. også fra medarbejderne. Den indhentede dokumentation sammenlignes med de løn- og arbejdsvilkår, der skal være gældende ifølge referenceoverenskomsten. Kontrolenheden foretager stikprøvekontrol af den indhentede dokumentation med henblik på at

¹ Risikoskemaet kan ses i Vejledning til risikobaseret kontrol af arbejdsklausuler – se www.statenskontrol.dk

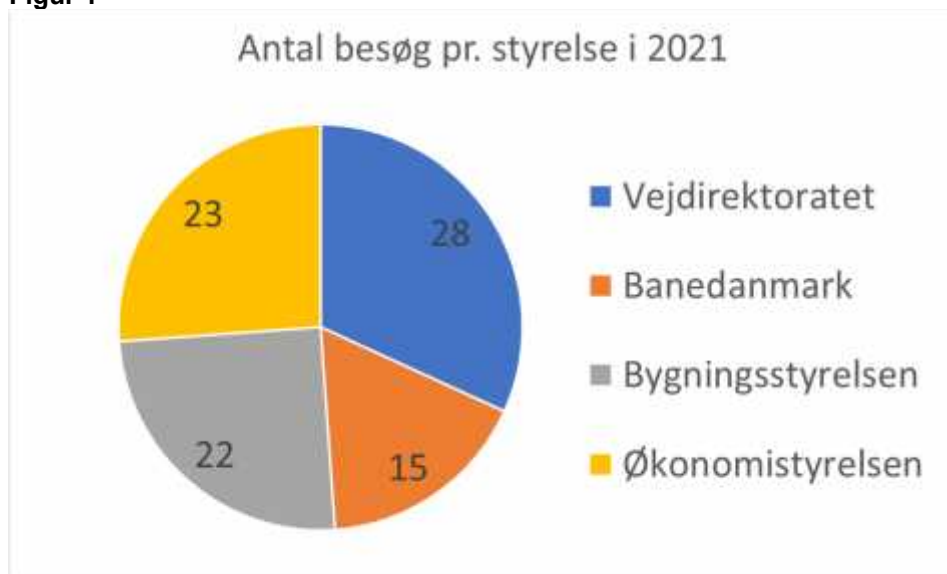
² Der er anvendt samme metode til optælling, som anvendes af Københavns Kommunes Indsatsteam mod social dumping

³ Størstedelen af de besøg, Kontrolenheden foretager, er fysiske besøg på arbejdspladser, men der kan være tilfælde, hvor samtalen med medarbejdere foregår telefonisk.

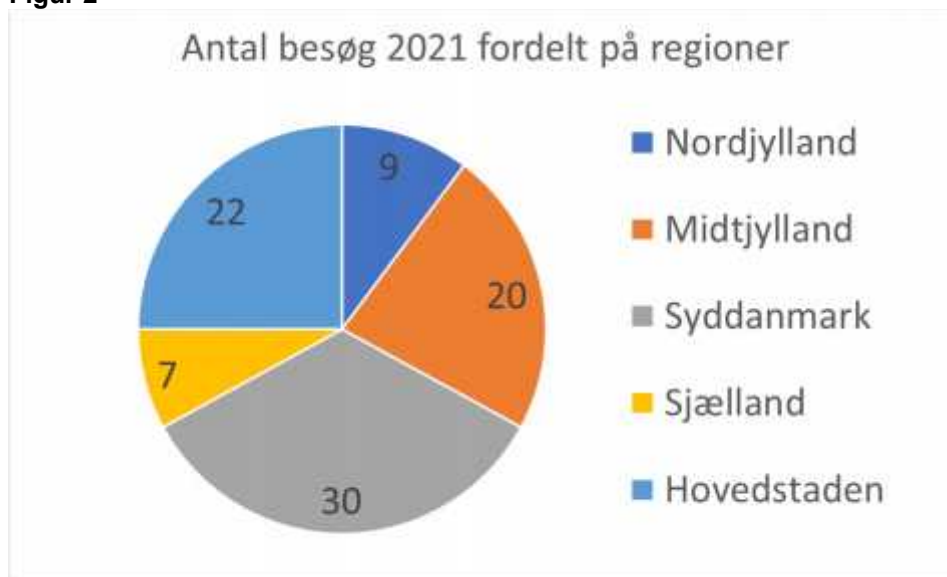
kunne belyse, hvorvidt der er begrundet mistanke om misligholdelse af arbejdsklausulen. Dokumentkontroller udføres som udgangspunkt på baggrund af et besøg, men Kontrolenheden kan også udføre dokumentkontrol, hvis det på anden måde vurderes relevant.

I 2021 har Kontrolenheden, som beskrevet ovenfor, foretaget 88 besøg. Figur 1 viser hvordan besøgene fordeler sig på de fire styrelser⁴. Figur 2 viser, hvordan besøgene fordeler sig på regioner.

Figur 1

Figur 2

⁴ De besøg, som er gennemført på Økonomistyrelsens kontrakter, er i praksis foretaget på leveringsaftaler, som de enkelte statsinstitutioner har indgået i medfør af rammeaftaler under Statens Indkøb.

Status på sager

I 2021 har Kontrolenheden afsluttet 52 sager⁵. Figur 3 illustrerer fordelingen på de afsluttede sager i to faser.

Figur 3

Som det fremgår af ovenstående figur, blev 29 sager afsluttet umiddelbart efter besøget, da Kontrolenheden vurderede, at der ikke var grundlag for at foretage yderligere. I de tilfælde har Kontrolenheden sendt en kontrolrapport til den statsinstitution, der er kontraktpart i den pågældende aftale, hvor det fremgik, at Kontrolenheden havde været på besøg og ikke havde fundet anledning til at foretage yderligere, og at sagen dermed blev afsluttet.

I 23 af sagerne – dvs. næsten halvdelen - vurderede Kontrolenheden, at der var mistanke om en overtrædelse af arbejdsklausulen efter besøget (jfr. figur 3), og der blev i disse sager samlet set foretaget 90 dokumentkontroller for disse 23 sager.

Når Kontrolenheden har foretaget sammenligningen af de specifikke løn- og arbejdsvilkår - der skal være gældende ifølge referenceoverenskomsten - med den indhentede dokumentation, vurderer Kontrolenheden, om der er en begrundet mistanke om misligholdelse af arbejdsklausulen. Ud af de 90 dokumentkontroller, vurderede Kontrolenheden, at der var en begrundet mistanke om misligholdelse af arbejdsklausulen i 64 af dokumentkontrollerne (svarende til 71 %). Der påbegyndes generelt flere dokumentkontroller hos leverandører, hvor der vurderes høj mistanke for brud. I disse tilfælde udarbejdede Kontrolenheden en analyserapport og tilbød parterne at deltage i et kontrolopfølgningsmøde med Kontrolenheden, hvor dokumentationen og beregningerne blev gennemgået.

⁵ Kontrolenheden indleder som udgangspunkt en sag på baggrund af et besøg, men der kan være tilfælde, hvor en sag indledes på baggrund af en dokumentkontrol. Der kan godt indledes flere sager på baggrund af ét besøg, da der f.eks. på en byggeplads kan være mistanke om misligholdelse af arbejdsklausulen ved flere leverandører. Kontrolenheden kan også foretage flere besøg ved den samme sag, hvis det vurderes relevant.

Analyserapporten fungerer som Kontrolenhedens overlevering til den statsinstitution, der er kontraktpart i den pågældende aftale, til videre proces og håndhævelse. Kontrolenhedens analyserapport baserer sig på en begrundet mistanke om overtrædelse af arbejdsklausulen, men der er ikke tale om en formel retlig afklaring. Analyserapporten kan danne grundlag for, at kontraktholder gør misligholdelsesbeføjelser gældende overfor leverandøren, og vil også indgå i en eventuel videre afklaring af den fagretlige retsstilling. Rapporten indeholder et resume af sagens forløb, en gennemgang af dokumentationen og beregningerne, der ligger til grund for Kontrolenhedens vurdering af, at der begrundet mistanke om misligholdelse af arbejdsklausulen, og Kontrolenhedens anbefalinger til kontraktholder.

Nedenstående figur viser andelen af dokumentkontroller, hvor Kontrolenheden vurderede, at der var begrundet mistanke om misligholdelse af arbejdsklausulen.

Figur 4

Kontrolenheden kan vurdere, om der er en begrundet mistanke om misligholdelse, hvis dokumentationen samt lønberegningerne viser, at medarbejdere er blevet underbetalt, f.eks. manglende betaling for arbejdstimer, pension og søgnehelligdage eller på anden vis ikke har løn- og arbejdsvilkår svarende til referenceoverenskomsten.

Figur 5 viser, hvordan de forskellige typer af vurderede overtrædelser fordeler sig.

Figur 5. Fordeling af vurderede overtrædelser i 2021⁶

Type af overtrædelse	Antal
Løn	54
Søgnehelligdage/feriefridage	49
Pension	39
Arbejdstid	29
Manglende dokumentation	15
Kørsel	7
Skat	6
Bolig	4

I ovenstående figur fremgår det, at i 54 ud af de 64 dokumentkontroller med begrundet mistanke om misligholdelse, vurderede Kontrolenheden, at medarbejderne havde for lave lønninger. Den næstmest hyppige overtrædelse var manglende søgnehelligdags- og feriefridagsbetaling, dernæst manglende indbetaling til arbejdsmarkedspension efterfulgt af uregelmæssigheder omkring arbejdstid hos timelønnede medarbejdere. Dette kan dreje sig om mangelfulde eller manglende timesedler og arbejdstidsplaner, manglende overtidsbetaling eller manglende betaling for arbejde på skæve tidspunkter (f.eks. aften- og nattillæg).

Siden Kontrolenhedens opstart, er sagsbehandlingstiden for sager, hvor Kontrolenheden har vurderet, at der var begrundet mistanke om misligholdelse af arbejdsklausulen, på lidt over fem måneder i gennemsnit. Sager uden mistanke om fund, er gennemsnitligt blevet afsluttet på lidt over en måned. Når Kontrolenheden får mistanke om sort arbejde tippes Skattestyrelsen.

Kontrolenheden implementerer p.t. evalueringer, hvor kontraktholdere kan vurdere Kontrolenhedens ydelser. Indledende vurderinger viser en høj tilfredshed. Evalueringen indgår i årsrapporterne i takt med, at flere kontraktholdere foretager vurderinger.

Der er ved udgangen af 2021 35 uafsluttede sager. Ud af de 35 uafsluttede sager afventes enten en screening af sagerne (8 sager, som er påbegyndt kort forinden årets udgang), at de involverede leverandører leverer den efterspurgte dokumentation (1 sag) eller at Kontrolenhedens analyse afsluttes (26 sager).

Banedanmark

På Banedanmarks kontrakter har Kontrolenheden i 2021 afsluttet i alt otte⁷ sager.

Syv sager blev afsluttet uden begrundet mistanke om misligholdelse af arbejdsklausulen. Seks af sagerne blev afsluttet umiddelbart efter besøget og én sag blev afsluttet efter dokumentkontrol.

Kontrolenheden har afsluttet en sag med begrundet mistanke om misligholdelse af arbejdsklausulen: Kontrolenheden vurderede at otte medarbejdere på et anlægsarbejde på sporstrækningen

⁶ Kontrolenheden kan godt registrere flere typer overtrædelser ved én dokumentkontrol.

⁷ En af sagerne blev afsluttet med to analyserapporter da sagen omhandlede to forskellige leverandører.

Skjern – Holstebro har modtaget for lidt i bruttoløn. Besøget var blevet gennemført på baggrund af en konkret mistanke fra Banedanmark. Banedanmark har håndteret analyserne, herunder bedt leverandøren betrygge Banedanmark i at der ikke er issues på øvrige kontrakter.

Ud over de afsluttede sager har Kontrolenheden ved udgangen af halvåret to igangværende sager, der vedrører Banedanmark, hvor Kontrolenheden har fundet anledning til at foretage dokumentkontrol på baggrund af besøg. Begge besøg er foretaget kort forinden årsskiftet.

Vejdirektoratet

På Vejdirektoratets kontrakter har Kontrolenheden i 2021 afsluttet 18 sager. Heraf er 12 sager afsluttet uden begrundet mistanke om misligholdelse af arbejdsklausulen. Otte af de 12 sager blev afsluttet umiddelbart efter besøget og fire af de 12 sager blev afsluttet efter dokumentkontrol.

Kontrolenheden har afsluttet seks sager med begrundet mistanke om misligholdelse af arbejdsklausulen. I de seks sager havde Kontrolenheden vurderet, at der var følgende typer af overtrædelser:

1. Udvidelsen af E20 Vestfyn: Kontrolenheden vurderede, at to medarbejdere ansat hos en underleverandør fik en for lav løn. Derudover vurderede Kontrolenheden også, at der var uregelmæssigheder omkring arbejdstiden. Medarbejdere har fået efterbetalt den manglende løn.
2. SDU SUND: Kontrolenheden vurderede, at fire udstationerede medarbejdere ansat hos en underleverandør fik en for lav løn, ikke modtog betaling for kost og logi og søgnehelligdagsbetaling og at der ikke blev indbetalt til arbejdsmarkedspension. Derudover vurderede Kontrolenheden også, at der var uregelmæssigheder omkring arbejdstiden. Vejdirektoratet har meldt tilbage til Kontrolenheden, at leverandøren er delvist enige i Kontrolenhedens analyse og at der pågår en proces for afklaring af uenigheden. Vejdirektoratet har tilbageholdt entreprisensum til uenigheden er afklaret. Vejdirektoratet oplyser endvidere at erfaringerne fra denne sag bruges til – sammen med Kontrolenheden - at beskrive et paradigme for hvordan uenigheder med leverandører fremover udredes.
3. Renovering af autoværn Jylland: Kontrolenheden vurderede, at tre medarbejdere ansat hos en underleverandør fik en for lav løn og ikke modtog hverken tillæg for arbejde på skæve tidspunkter eller søgnehelligdagsbetaling. Vejdirektoratet har meldt tilbage til Kontrolenheden, at leverandøren er enig i Kontrolenhedens analyse, og at den udenlandske underleverandør har efterbetalt.
4. Renovering af autoværn Fyn: Der var en tilsvarende sag på tre medarbejdere på en anden strækning. Sagen blev derfor håndteret sammen med ovennævnte sag.
5. Niels Bohr Bygningen: Kontrolenheden vurderede, at to medarbejdere hos en underleverandør fik en for lav løn og ikke modtog kørepenge og søgnehelligdagsbetaling. Derudover vurderede Kontrolenheden også, at der var uregelmæssigheder omkring arbejdstiden. Vejdirektoratet har meldt tilbage til Kontrolenheden, at hovedleverandøren arbejder på at opgøre det endelige lønkrav, og sikre at der sker efterbetaling til medarbejderne.
6. AAU SUND: Kontrolenheden vurderede at en underleverandør har udført sort arbejde og har overdraget sagen til Skat. Vejdirektoratet har bragt sagen op hos hovedleverandøren.

Ud over de afsluttede sager har Kontrolenheden ved udgangen af halvåret otte igangværende sager, der vedrører Vejdirektoratet. I alle otte sager har Kontrolenheden fundet anledning til at foretage dokumentkontrol på baggrund af besøg. Fem af de otte igangværende sager er baseret på besøg foretaget kort forinden årsskiftet. En af de igangværende sager er blevet overdraget til Skat med mistanke om skatteunddragelse. Den pågældende sag analyseres stadig af Kontrolenheden, for forhold omhandlende arbejdsklausulen.

Bygningsstyrelsen

På Bygningsstyrelsens kontrakter har Kontrolenheden i 2021 afsluttet i alt 19 sager, heraf er 16 sager afsluttet uden begrundet mistanke om misligholdelse af arbejdsklausulen. 14 sager blev afsluttet umiddelbart efter besøget, og 2 sager blev afsluttet efter dokumentkontroller.

Kontrolenheden har afsluttet tre sager med begrundet mistanke om misligholdelse af arbejdsklausulen. I de tre sager har Kontrolenheden vurderet, at der var følgende typer af overtrædelser:

1. Aarhus Universitet, Health Bartholin: Kontrolenheden vurderede, at 23 medarbejdere ansat hos en underleverandør modtog for lidt i løn og manglede betaling til arbejdsmarkedspension samt søgnehelligdagsbetaling. Leverandøren har efterbetalt den manglende løn.
2. DTU Risø: Kontrolenheden foretog en stikprøvekontrol, som viste at to medarbejdere modtog for lidt i løn og manglede betaling til arbejdsmarkedspension. Derudover vurderede Kontrolenheden også, at der var uregelmæssigheder omkring arbejdstiden. Underleverandøren har tilbagebetalt til tre ud af de fem ansatte, og forsøger at finde de to sidste i hjemlandet.
3. AAU Science & Innovation: Kontrolenheden vurderede, at en underleverandør udfører sort arbejde og har overdraget sagen til Skat.

Ud over de afsluttede sager har Kontrolenheden ved udgangen af halvåret tre igangværende sager, som vedrører Bygningsstyrelsen, hvor Kontrolenheden i alle tre sager har fundet anledning til at foretage dokumentkontrol på baggrund af besøg. To af de tre igangværende sager er baseret på besøg foretaget kort forinden årsskiftet.

Den fællesstatslige faciliy management: Der er foretaget kontroller på kontrakten for 1. bølge. Derudover er Kontrolenheden i samarbejde med Bygningsstyrelsen i færd med at planlægge en model for kontrollerne med 2. bølge, som træder i kraft maj 2022.

Økonomistyrelsen

På Økonomistyrelsens kontrakter, har Kontrolenheden i 2021 afsluttet i alt otte sager.

Fire af de otte sager er afsluttet uden begrundet mistanke om misligholdelse af arbejdsklausulen. To af sagerne blev afsluttet umiddelbart efter besøget, og to blev afsluttet efter dokumentkontrol.

Kontrolenheden har afsluttet fire sager med begrundet mistanke om misligholdelse af arbejdsklausulen. I de pågældende sager har Kontrolenheden vurderet, at der var følgende typer af overtrædelser:

1. Rammeaftale om rengøringsydelser (Slotsholmen): Kontrolenheden vurderede, at seks medarbejdere fik for lidt i løn og ikke modtog overtidbetaling og feriefridagsbetaling. Økonomistyrelsen har meldt tilbage til Kontrolenheden, at leverandøren er delvist enig i Kontrolhedens analyse og har rettet op på visse af de forhold, Kontrolenheden har påpeget. Økonomistyrelsen er i gang med at afklare de resterende forhold med bistand fra 3F og DI, der har overenskomsten på området.
2. Rammeaftale om rengøringsydelser (Retten i Hjørring): Kontrolenheden vurderer, at to medarbejdere har modtaget for lidt i løn ift. anciennitet, aften- samt nattillæg, overtidsbetaling, feriepenge, arbejdsmarkedspension, fritvalgsordning, feriefridags- og søgnehelldagsopsparing. Økonomistyrelsen er i færd med at håndtere analysen.
3. Rammeaftale om rengøringsydelser (Social- og Indenrigsministeriet (Social- og Ældreministeriet)): Kontrolenheden vurderer, at to medarbejdere ikke er aflønnet efter korrekte tidsenheder, både hvad angår timeløn, aften- og nattillæg, ikke får indbetalt til feriefridage opsparing, ikke har modtaget korrekt lønsats under sygdom, ikke har fået udbetalt søgnehelldage forskudsbeløb og at procentsatsen for opsparing til fritvalgsordningen ikke er korrekt. Økonomistyrelsen er i færd med at håndtere analysen.
4. Rammeaftale om vagtydelser (Sandholmløjren og Frederiksholms Kanal): Kontrolenheden vurderede, at en medarbejder ikke havde modtaget korrekt opsigelsesvarsel og derfor bl.a. manglede lønudbetaling for tre måneder. Leverandøren har efterbetalt medarbejderen.

Ud over de afsluttede sager har Kontrolenheden ved udgangen af året 22 igangværende sager, som vedrører Økonomistyrelsens kontrakter. I alle 22 sager har Kontrolenheden fundet anledning til at foretage dokumentkontrol på baggrund af besøg. 16 af de 22 sager vedrører rengøringsydelser. Kontrolhedens sagsbehandlingstid på disse igangværende sager er lang grundet mange komplekse forhold. Størstedelen af sagerne forventes at kunne afsluttes i første halvår af 2022.

ID-kort pilotprojektet

Staten tester ID-kort på fire udvalgte byggepladser. Kontrolenheden indgår i projektgruppen. Kontrolenheden skal foretage mindst to analyser pr. byggeplads i løbet af projektperioden. Kontrolenheden assisterer i pilotprojektet ved at benytte ID-kortene i sine kontroller af byggepladserne. Kontrolenheden har foretaget kontroller på E20 motorvejen på Vestfyn og Ny udlændingekontrolafdeling i Padborg. Kontrolenheden afrapportere resultaterne af kontrollerne direkte til projektlederen bag ID-kort pilotprojektet.